технологій. *Професійна педагогіка*, 16, 104-10: 9. Вилучено з https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.104-109.
4. Олійник Д., Білянська М. Застосування інтерактивних методів навчання у закладах професійно-технічної освіти. Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості: матеріали III Всеукр. конф. здобувачів вищ. освіти і молодих уч., м. Київ, 17 листоп. 2022 р. Київ, 2022. С. 50–54. URL: https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/22755 (дата звернення: 24.09.2025).

УДК
37.03:391

ІННА КОСЯК
Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Мета. *Розкрити виховний потенціал українського костюму та його орнаментичної символіки у освітньому процесі майбутніх фахівців індустрії моди.*

Ключові слова: *національна свідомість, національне-патріотичне, виховання, український народний костюм.*

Постановка завдання. Український народний костюм - це не просто форма одягу чи частина побуту минулих поколінь. Це - живий код нації, у якому відображено світогляд, вірування, естетику та мораль українського народу. Кожен шов, колір і орнамент є результатом століть духовного досвіду, що передавався з покоління в покоління. Саме через народний одяг людина відчуває зв’язок із минулим, засвоює національні цінності, усвідомлює свою культурну ідентичність.

У сучасному світі, коли глобалізаційні процеси часто нівелюють національні особливості, звернення до витоків власної культури є надзвичайно важливим. Народний костюм стає не лише предметом історичного чи мистецького інтересу, а й дієвим засобом етнопедагогічного, виховання, здатним формувати духовність, патріотизм і почуття гордості за свій народ.

А в останні десятиліття складову українського костюму – вишиванку, сприймають як «ознаку національної самовизначеності й патріотизму», «символ незламності й сили духу українського народу», «культурний код нації», «національну святиню, що символізує зв'язок поколінь» [3, с. 393].

Методи досліджень. Для досягнення поставленої мети нами було використано ідеї історії, естетики, педагогіки щодо специфіки художньо-етичного та національно-патріотичного розвитку особистості.

Результати досліджень. Український народний одяг є одним із найвиразніших елементів традиційної культури. Він відображає не лише природні та економічні умови життя людей, але й духовний світ українців. Кожен регіон - Полісся, Поділля, Галичина, Слобожанщина, Буковина - мав свої особливості у виборі матеріалів, кольорів, візерунків та оздоблення. Так, на Поділлі переважали червоні та чорні кольори, на Поліссі - білий та синій, у Галичині - яскраві барви з багатими орнаментами. В українському костюмі кольори мають глибокий смисл, що впливає на формування естетичного сприйняття. Білий - чистота, добро, духовне світло; червоний - любов, сила життя; чорний - земля, родючість; зелений - молодість і надія; синій - небо і вірність [4].

Традиційна вишивка розглядалася як знаковий текст, що маркував соціальний та духовний статус людини. Особливе значення мала її оберегова роль: орнаментування коміра, манжетів та подолу сорочки створювало «захисне коло», що корелює з функцією традиційних шийних прикрас (дукачів, зґардів, гривень). В архаїчних узорах фіксувалися побажання щастя та процвітання, що транслювалися через універсальні символи (ромб із крапкою як знак засіяного поля, восьмикутна зірка як символ Творця), які згодом знайшли своє відображення і в металопластиці ювелірних виробів.

Використання засобів декоративно-прикладного мистецтва (вишивка, виготовлення ювелірних виробів, писанкарство, вибійка та ін.) у виховному та освітньому процесі є потужним чинником формування національно-патріотичної свідомості особистості. Через занурення в автентичні технології та вивчення семантики народних орнаментів в українській вишивці, ювелірних виробах, декоративно-прикладне мистецтво дозволяє ефективно вирішувати проблему відчуження молоді від свого коріння, перетворюючи освітній процес на акт самоідентифікації. Кожен об’єкт прикладного мистецтва - чи то ювелірний виріб, чи зразок кераміки, чи вишиванка - виступає носієм генетичного коду нації, що дозволяє здобувачу освіти відчути тяглість поколінь та свою причетність до багатовікової історії України.

Саме в процесі практичних занять, через дотик до традиційних матеріалів та форм, у педагога з’являється можливість встановити зі здобувачем глибокий емоційний контакт. У такій взаємодії патріотизм виховується не декларативно (словами), а дієво - через створення власного художнього продукту, що базується на національних

цінностях. Цікавий зміст, багатство фантазії та яскраві образи української міфології чи флористики, втілені в металі чи текстилі, не лише привертають увагу студента, а й формують у нього почуття гордості за вітчизняну культурну спадщину.

Отже, у системі сучасної освіти український народний костюм постає не просто як етнографічний об'єкт, а як багатофункціональний засіб етнопедагогічного впливу, що забезпечує трансляцію культурних цінностей від покоління до покоління. Його роль у навчально-виховному процесі є стратегічною, оскільки він поєднує в собі матеріальну форму (технології виготовлення) та духовний зміст (світоглядні коди).

Інтеграція народного костюму в освітній простір реалізується через кілька ключових напрямів:

- костюм виступає як візуальне першоджерело на заняттях з історії, що дозволяє вивчати соціальну структуру суспільства, регіональні особливості та історичні зв'язки України з європейським культурним контекстом. Це перетворює сухі історичні факти на живі образи національного буття.

- для майбутніх дизайнерів та ювелірів народний одяг є невичерпним джерелом для реінтерпретації. Вивчення крою, колористики та композиції вишивки стимулює креативне мислення, дозволяючи створювати сучасні вироби (одяг, прикраси, аксесуари), що мають виразне національне обличчя, але відповідають актуальним світовим трендам.

- використання елементів строю під час тематичних свят чи майстер-класів сприяє формуванню «емоційного патріотизму». Можливість власноруч доторкнутися до автентичного текстилю чи створити прикрасу за народними мотивами (наприклад, гердан чи дукач) забезпечує перехід від пасивного споглядання до активного проживання традиції.

Висновок. Український народний костюм - це не лише історична спадщина, а унікальний педагогічний інструмент, здатний формувати духовний світ, мораль, естетичний смак і національну ідентичність особистості. Він дозволяє молоді не лише засвоїти технологічну майстерність предків, а й сприяє збереженню культурної пам'яті, розвитку патріотизму й гордості за свою державу. У світлі ідей «педагогіки добра» І. Зязюна, вивчення народного костюма - це шлях до гармонізації внутрішнього світу студента через естетику та красу народної творчості [2].

Література

1.Гончаренко С. Основи українського національного виховання. - Новий Ульм, 1959. https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/17026/file.pdf

2.Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л І. В. Крамущенко, І Ф Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. - 3-тє вид., допов. і переробл. - К.: С ПД Богданова А. ML, 2008. - 376 с. https://www.pedagogic-master.com.ua/public/PM_Zyazyun.pdf

3.Косяк Інна, Чорна Вікторія. Вишиванка як наука мистецтвознавства та її вплив на світову моду Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції текстильних та фешн-технологій KyivTex&Fashion, м. Київ, 17 жовтня 2024 р. Київ: КНУТД, 2024. 424 с. https://drive.google.com/file/d/1p6zt3xgY9lH8kJt_qJqkhmQ2aONw2cej/view

4.Кульчицька О. Народний костюм як педагогічний феномен української культури. - Львів, 2018. https://uartlib.org/olena-kulchytska-narodnyj-odyag-zahodu-ukrayiny/?srsltid=AfmBOoo08miZVzolL3zZRn-KChwMmyRvtFcvANeYzvsPdEFlfU9AUr2O

УДК 159.9.07

РИММА КИРИЧЕНКО, ВІКТОРІЯ УСТІНОВА
Київський національний університет технологій і дизайну, Україна

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ САМОУСВІДОМЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ СЕБЕ

Мета. *Проаналізувати особливості використання арт-терапії у психологічному та педагогічному процесі як засобу розвитку самоусвідомлення, самоприйняття та емоційної гармонізації особистості; визначити теоретичні засади методу і практичні умови його ефективного застосування у роботі з дітьми та підлітками.*

Ключові слова: *арт-терапія, самоусвідомлення, самоприйняття, особистісний розвиток, творчість, психоемоційна гармонія.*

Постановка завдання. У сучасному суспільстві проблема формування адекватного самоприйняття та позитивного образу «Я» стає надзвичайно актуальною. Людина постійно стикається з потребою самосвідомості, пошуку власної ідентичності та визначення свого місця в суспільстві. Цей процес особливо важливий у дитинстві та підлітковому віці, коли відбувається формування особистості, системи цінностей, основних уявлень про себе. Низький рівень самоприйняття